

Warszawa 2018.12.10

Sprawa: współczynniki kosztochłonności dyscyplin naukowych

Szanowny Pan
dr Jarosław Gowin
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego
ul. Hoża 20
00-529 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z projektem rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 23 listopada 2018 r. w sprawie współczynników kosztochłonności, Komitet Psychologii Polskiej Akademii Nauk zwraca się do Pana Ministra z wnioskiem o ustalenie współczynnika kosztochłonności prowadzenia działalności naukowej w dyscyplinie psychologia w wysokości co najmniej 4.

Uzasadnienie:

Przeprowadzona na użytek Rozporządzenia ocena kosztochłonności psychologii wynika z uśrednienia kosztów ponoszonych przez wydziały nauk społecznych lub humanistyczno-społecznych, w których skład wchodzi psychologia. Koszty badań psychologicznych są jednak zdecydowanie wyższe. Pokazuje to na przykład zestawienie średnich kosztów wniosków badawczych, którym przyznano finansowanie trzech ostatnich konkursach NCN Opus (edycje 13, 14 i 15, zgodnie z danymi NCN):

- psychologia: 860 tys.
- politologia: 449 tys.
- matematyka: 378 tys.
- filozofia i teologia: 364 tys.
- ekonomia i zarządzanie: 321 tys.

Zgodnie z tym wyliczeniem, koszty realizacji badań naukowych w psychologii są ponad dwukrotnie wyższe niż np. w matematyce, której kosztochłonność ustalono na 3.

Psychologia jest nauką empiryczną. Współczesne oczekiwania wobec badań psychologicznych wymagają stosowania zaawansowanej metodologii oraz warsztatu badawczego typowego zarówno dla nauk społecznych, jak i nauk o zdrowiu oraz przyrodoznawstwa. W efekcie, obiektywny pomiar interesujących psychologię zmiennych, umożliwiający lepsze zrozumienie mechanizmów warunkujących zachowanie człowieka, związany jest z wydatkami znacząco większymi, niż w przypadku metod charakterystycznych dla humanistyki.

1. Badania eksperymentalne (zarówno w warunkach naturalnych jak i laboratoryjnych), współcześnie prowadzone są praktycznie we wszystkich subdyscyplinach badań psychologicznych, w tym psychologii społecznej, klinicznej, psychofizjologii czy neuropsychologii. Niosą ze sobą wysokie koszty organizacyjne oraz koszty dostępu do narzędzi badawczych, w tym aparaturowych (np. w zakresie neuroobrazowania, ruchu gałek ocznych, przewodnictwa skórno-gawalnicznego, itp.).
2. Plany badań podłużnych, zakładające długotrwałe powtarzanie pomiaru zmiennych w ocenie dynamiki badanych zjawisk (np. w psychologii rozwoju, ale coraz częściej w innych subdyscyplinach psychologicznych) zwiększają znacząco koszty organizacji i zarządzania tego rodzaju projektami naukowymi.
3. Badania terenowe (np. w psychologii społecznej, rozwojowej, klinicznej), prowadzone poza murami uczelni, wymagają określonych środków na pokrycie kosztów ich organizacji i przeprowadzenia. Coraz bardziej kosztowna jest rekompensata za udział osób badanych w uciążliwych projektach badawczych, a także za zgodę instytucji, w których prowadzimy badania.
4. W przypadku badań kwestionariuszowych z kolei zastosowanie standardowych i uznanych w literaturze narzędzi badawczych wymaga zakupu licencji na ich użycie, a także środków na ich kulturową adaptację, wymagającą dodatkowych badań.
5. Niezależnie od charakteru badań, analiza zebranych danych zawsze wymaga zastosowania zaawansowanych programów statystycznych, co jest możliwe jedynie na zasadach określonych w ramach zakupionej licencji.

Każdy z tych czynników ma wpływ na jakość prowadzonych badań, a ostatecznie na możliwość publikowania ich wyników w prestiżowych czasopismach międzynarodowych. Co więcej, wszystkie przekładają się również bezpośrednio na jakość kształcenia w dyscyplinie psychologia, jako że kształcenie psychologów pozostaje w ścisłym związku z prowadzonymi w poszczególnych jednostkach badaniami naukowymi.

Sądzymy, że przytoczone argumenty uzasadniają w stopniu wystarczającym wniosek o ustalenie wysokości współczynników kosztochłonności prowadzenia działalności naukowej w dyscyplinie

psychologia na poziomie co najmniej 4. Tym samym, w trosce o najwyższą jakość działalności naukowej w zakresie psychologii, Komitet Psychologii PAN zwraca się do Pana Ministra o wniesienie odpowiedniej korekty do projektu rozporządzenia.

Z wyrazami szacunku,

Przewodniczący Komitetu Psychologii PAN

Dr hab. Michał Harciarek, prof. UG